

FoodFirst Information and Action Network

Internasjonal menneskerettighetsorganisasjon for retten til å kunne brødfø seg selv

12.10.2012

Arbeidsgruppen for vurdere endringer/re-etablering av Nasjonal institusjon for menneskerettigheter
Seniorrådgiver Monica Furnes
Utenriksdepartementet
E-post: mfu@mfa.no

Behov for ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter i Norge

FIAN Norge ønsker først å takke for et godt møte med den nylig nedsatte Arbeidsgruppen den 24. september. Som uttrykt på møtet støtter FIAN Norge en kommisjons-modell. Dette er viktig for å ivareta kravet om pluralisme. Vi mener også det er viktig at ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter blir en selvstendig enhet og ikke legges til eksisterende institusjoner som Sivilombudsmannen eller Universitetet i Oslo.

FIAN Norge har lest innspillet fra Den norske Helsingforskomitéen (brev av 10.10.2012) og støtter deres argumenter om at en kommissær må utnevnes av Sametinget og at kommisjonen for øvrig må velges av Stortinget. Helsingforskomitéen gir også solide argumenter for nødvendigheten av en selvstendig NI med et faglig kompetent sekretariat og med tilstrekkelige ressurser.

Som nevnt under møtet 24. september ber vi Arbeidsgruppen om ikke å begrense seg til å vurdere minimumskrav for at FNs krav skal kunne imøtekommes. Vi mener Arbeidsgruppen må vurdere hvordan Norge best mulig kan sikre menneskerettighetene for eksisterende og fremtidige sårbare grupper. Det vil kreve et budsjett som langt overstiger dagens nivå.

Det spesielt to områder FIAN Norge mener arbeidsgruppen bør vurdere i forhold til en nyetablert NI:

1. Lavterskeltilbud

NI må ha en synlig rolle i det norske samfunn. Dette må være en institusjon der mennesker som føler sine rettigheter krenket gratis kan søke råd og aktivt bli veiledet videre i sin saksbehandling. NI må derfor ha en stab med en bred faglig kompetanse.

Et slikt lavterskeltilbud er viktig av flere årsaker:

- Det gjør det mulig/enklere for sårbare og ressursvake grupper å kreve sine rettigheter.
- Det vil gi NI viktig kunnskap om hvordan norsk regelverk implementeres i praksis.
- Økt kunnskap i NI kan bidra til målrettet kompetanseheving, blant annet av norske kommuner.

Under deres siste utspørring av Norge i 2005 uttrykte FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter bekymring ift realiseringen av retten til bolig i Norge¹. I Norges rapport til denne komitéen, av 2010, viser myndighetene til at antallet bostedsløse i november 2008 var

¹ ØSK-komiteen, E/C.12/1/Add.109 23 June 2005, se <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G05/425/69/PDF/G0542569.pdf?OpenElement>

60 919 personer². NI må styrke den menneskerettslige kompetansen i kommunene, som skal ivareta disse personenes rettigheter.

Budsjettet til NI må være stort nok til at Institusjonen kan utføre sine oppgaver og i tillegg drive utadrettet virksomhet. Synlighet er viktig for at sårbare grupper skal kunne kjenne til og benytte seg av et slikt lavterskeltilbud,.

2. Norske aktører i utlandet

Helsingforskomitéen viser i sitt innspill også til viktigheten av at NI må bli et nyttig verktøy i utviklingspolitikken, og at dette må gjenspeiles i mandatet.

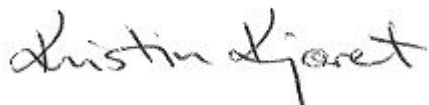
Konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter forplikter norske myndigheter også utenfor Norges grenser. ETO-prinsippene³ utarbeidet av en rekke internasjonale eksperter og frivillige organisasjoner – deriblant FIAN – tydeliggjør norske myndigheters ansvar i forhold til å respektere, beskytte og innfri rettigheter som retten til mat utenfor norsk territorium. Det gir norske myndigheter et ansvar både i forhold til å overvåke egne og næringslivets investeringer i Sør og et ansvar i forhold til å bidra til økt realisering av disse menneskerettighetene gjennom bistandsarbeidet.

I dag har Norge ingen institusjon som ivaretar en slik overvåkningsrolle og som har som mandat å ansvarliggjøre aktører som bidrar til brudd på økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter utenfor Norges grenser. Det finnes klagemuligheter gjennom OECDs kontaktpunkt og pensjonsfondets etiske råd. Dette er viktige institusjoner, men de tilfredsstillende ikke hverken dagens eller fremtidens behov for å sikre at norske aktører ikke bidrar til brudd på disse rettighetene.

Eksempelvis mottar Norfund økt støtte over bistandsbudsjettet for 2013 i forhold til tidligere år, noe som kan indikere at norsk bistand fremover vil ha større fokus på næringslivsinvesteringer. Norfund satser blant annet på landbruksprosjekter – store plantasjer i blant annet Tanzania og Mosambik. FIAN Norge er bekymret for at noen av disse investeringene bidrar til brudd på retten til mat, blant annet som følge av tvangsflytting (se for eksempel Norfunds investeringer i Agrica). Det økte globale fokuset på landbruksinvesteringer gjør det spesielt viktig å sikre landrettighetene til sårbare grupper og dermed deres levebrød. Det er lett å trå feil, noe blant annet Opplysningsvesenets fond (tilknyttet Den norske kirke) har gjort i sin skogplantasjeinvestering i Chikweti i Niassa-provinsen⁴. Dette viser at NI har en viktig rolle å spille overfor norske aktører i utlandet.

FIAN Norge ser frem til en videre diskusjon om NI og håper vi får en ny anledning til å diskutere Arbeidsgruppens forslag når denne foreligger.

Vennlig hilsen

Kristin Kjæret
Daglig leder FIAN Norge

²http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Menneskerettigheter/20100623_NORWAY_FIFTH_PERIODI_C_ESCR_REPORT_2.pdf

³ Maastricht-prinsippene om "extraterritorial human rights obligations", se <http://www.fian.org/resources/documents/others/maastricht-principles-on-extraterritorial-obligations-of-states/pdf>

⁴ Se FIANS rapport om saken: <http://www.fian.org/news/press-releases/mozambican-peasants-tour-europe-to-confront-governments-and-investors/pdf>